

Grote kantelpunten per veehouderijsector

Inleiding

Om te komen tot een echt dierwaardige veehouderij zijn in elke veehouderijsector enkele grote veranderingen nodig. In het Deltaplan veehouderij uit 2020 beschrijven wij uitgebreid hoe wij de toekomst van de veehouderij zien¹. In deze notitie beschrijven we kort van de vier grootste veehouderijsectoren wat de belangrijkste kantelpunten zijn. Stip aan de horizon is 2040, maar sommige stappen kunnen ook eerder gezet worden. Randvoorwaarden zoals kunnen financieren en terugverdienen spelen daarin een belangrijke rol.

Omdat de veehouderijsectoren hun achterbannen nog gaan raadplegen over de stappen die ze zouden willen gaan zetten naar een dierwaardigere veehouderij geven wij als Dierenbescherming nog niet aan in hoeverre de sectoren achter de kantelpunten staan. Nadrukkelijk betreft dit een stuk op hoofdlijnen. Toepassing roept allerlei onderliggende kwesties en keuzes op. Onder voorwaarden zijn wij bereid aan politici een toelichting te geven, waar mogelijk samen met de betreffende veehouderijsector.

Waar wij het woord onderzoek gebruiken bedoelen we kortlopend praktijkonderzoek, gericht op toepassingsvragen binnen de dierwaardige veehouderij zoals gedefinieerd in het rapport Dierwaardige Veehouderij van de Raad voor Dierenaangelegenheden.

Runderen gehouden voor melkproductie

Overstappen op vrijloopstallen

Door over te stappen van de huidige ligboxenstallen naar ingestrooide vrijloopstallen krijgen de koeien meer bewegingsruimte voor natuurlijk kuddegedrag. Ze kunnen makkelijker gaan liggen, in verschillende houdingen liggen en weer opstaan, door het ontbreken van de stangen van ligboxen. En ze krijgen minder klauw- en pootproblemen door het lopen op een ingestrooide, zachte ondergrond in plaats van op beton.

Als tussenstap dienen op een groot aantal bedrijven vrijloopstallen in de praktijk uitgetest te worden.

Uiteindelijk dienen alle ligboxenstallen vervangen te worden door vrijloopstallen.

Veel meer weidegang

Weidegang geeft koeien zonlicht, frisse lucht, bioritme, variatie in omgeving, veel bewegingsruimte voor normaal kuddegedrag, een zachte ondergrond waarop het makkelijker en comfortabeler liggen is, en minder klauw- en uierontstekingen door een lagere bacteriedruk.

Het aantal bedrijven dat zijn koeien weidt is na jaren van daling weer gestegen, maar het aantal uren weidegang loopt nog steeds terug. Om dit te keren moet het minimumaantal uren weidegang fors omhoog. En ook kalveren dienen weidegang te krijgen.

Kalf bij de koe houden

Door het kalf niet direct na de geboorte bij de koe weg te halen, maar minstens 12 weken bij de koe te laten en geleidelijk te scheiden, ontwikkelt het kalf en diens afweer zich sneller en beter, gedraagt het zich daardoor later in de kudde socialer en vertoont later zelf beter moedergedrag.

Als tussenstap dient op een groot aantal bedrijven het kalf bij de koe gehouden te worden om te leren hoe dit het beste gedaan kan worden. Op de overige bedrijven dienen de kalveren de eerste weken niet meer alleen maar in groepjes van 2 tot 7 kalfjes gehuisvest te worden om isolatiestress tegen te gaan.

Uiteindelijk wordt op alle melkveebedrijven het kalf minstens 12 weken bij de koe gehouden.

¹ Zie www.deltaplanveehouderij.nl

Grote kantelpunten per veehouderijsector

Stoppen met onthooring

Onthooring of hoornloos fokken van runderen zijn vormen van symptoombestrijding als niet ook de achterliggende problematiek aangepakt wordt, dat koeien in de stal vaak te weinig ruimte hebben om elkaar in het kader van de onderlinge rangorde te ontwijken en elkaar daarom soms met hun hoorns stoten en verwonden.

Als tussenstap dient onthoornen niet alleen onder verdoving maar ook met pijnbestrijding achteraf te gebeuren.

Uiteindelijk geven een vrijloopstal en veel weiden gehoornde koeien veel meer de ruimte om elkaar in het kader van de onderlinge rangorde te kunnen ontwijken en zo onderlinge agressie te verminderen.

Kalveren gehouden voor kalfsvleesproductie

Later vervoeren en uiteindelijk opfokken op bedrijf van geboorte

Het is beter kalveren op latere leeftijd te vervoeren als hun weerstand verder ontwikkeld is, ze niet of zo min mogelijk te mixen met vreemde soortgenoten, en over kortere afstand om uitputting, uitdroging, vallen, verwonding en ziekte tegen te gaan. Het beste is uiteindelijk de kalveren op het melkveebedrijf van geboorte houden en daar opfokken.

Als tussenstap dient de minimumleeftijd waarop kalfjes getransporteerd mogen worden verhoogd te worden, dient het mixen met vreemde soortgenoten te stoppen en dient de reisafstand verkort te worden.

Uiteindelijk dienen de kalveren minstens 12 weken bij de koe te blijven en op het bedrijf van geboorte te worden opgefokt tot melkkoe of voor de productie van kalfs- of (jong) rundvlees.

Ruimere, zachtere, hokken en weidegang

Kalveren hebben veel ruimere hokken nodig voor spel- en exploratiegedrag. En een grotendeels dichte en met stro ingestrooide vloer ter vervanging van de huidige, harde, met uitwerpselen bevulde roostervloeren. En ze hebben weidegang nodig voor frisse lucht, meer beweging en om te grazen.

Uiteindelijk dienen kalveren minstens 12 weken bij de koe te blijven en daarna op het melkveebedrijf van geboorte in ruime strohokken en in de wei gehouden te worden.

Voeding beter afstemmen op het kalf en geen bloedarmoede

De kalveren dienen de eerste zes levensweken de melk via een speen en uiteindelijk van de koe te krijgen. Dit met het oog op de zuig-slokdarmreflex en om te zorgen dat de melk in de juiste maag komt.

De kalveren dienen veel meer langvezelig ruwvoer en veel minder krachtvoer te krijgen. Dit, voor een goede ontwikkeling van de pens en om te herkauwen.

Afbouwen van het bloedijzergehalte aan het eind van de mestperiode voor de productie van blank kalfsvlees brengt kalveren in de zone van subklinische bloedarmoede. Dat is spelen met hun gezondheid en dient verboden te worden.

Grote kantelpunten per veehouderijsector

Varkens

Stoppen met het couperen van varkensstaarten

Als je de staart van het varken niet hoeft te couperen dan zijn op het varkensbedrijf kennelijk zaken als het stalklimaat, de voeding, de diergezondheid, de omgevingsverrijking en de bewegingsruimte op orde.

Tussenstap is genoemde zaken op de varkensbedrijven waar nodig op orde brengen.

Uiteindelijk wordt in de varkenshouderij niet meer gecoupeerd.

Overstappen op vrijloopkraamhokken

Door de zeug in het kraamhok niet meer tussen stangen op te sluiten en haar nestbouw materiaal te geven kan zij een nest bouwen, meer bewegen en heeft zij meer interactie met haar biggen. De biggen krijgen een nest en meer ruimte om te spelen en te exploreren. En ze leren van de zeug van alles, waaronder vast voer eten.

Als tussenstap worden vrijloopkraamhokken op een groot aantal bedrijven getest om de do's en don'ts te leren.

Uiteindelijk worden in de varkenshouderij alle kraamhokken vervangen door vrijloopkraamhokken.

Het varkenstoilet invoeren

Door te zorgen voor een duidelijke indeling van hokken in lig-, eet- speel-/exploreer- en mestruimte gaan de varkens hun zindelijkheidsgedrag vertonen door op de daarvoor bestemde vaste plek te mesten en te urineren, het varkenstoilet. Door de mest en urine te koelen of direct te scheiden wordt de vorming van ammoniak tegengegaan en wordt de stallucht gezonder voor de longen van de varkens.

Als tussenstap wordt het varkenstoilet op een groot aantal bedrijven getest.

Uiteindelijk worden alle varkenshokken van een varkenstoilet voorzien.

Uitloop en weidegang

Uitloop en weidegang geven varkens zonlicht, frisse lucht, bioritme, variatie in omgeving, meer bewegingsruimte en de mogelijkheid een modderpoel te graven voor een modderbad.

Als tussenstap krijgen alle varkens een uitloop en krijgen de zeugen weidegang.

Uiteindelijk krijgen alle varkens zowel een uitloop als weidegang.

Stoppen met castreren

Door te stoppen met het castreren van mannelijke varkens voorkom je pijn en groeien ze beter op minder voer. Het verlagen van de kans op berengeur en het in het slachthuis uitselecteren van de steeds kleinere aantallen varkens die deze geur toch nog afgeven is al lang geen probleem meer.

Als tussenstap wordt onderzoek gedaan naar het tegengaan van ongewenst berengedrag op varkensbedrijven die hun varkens onder meer natuurlijke omstandigheden houden.

Uiteindelijk is niet castreren de standaard en worden uitzonderingen alleen toegestaan op basis van een afweging van de voor- en nadelen voor de varkens.

Grote kantelpunten per veehouderijsector

Pluimvee

De scope voor de pluimveesector omvat tot nu toe vleeskuikens, vleeskuikenouderdieren, leghennen en opfokleghennen. De kantelpunten voor deze sectoren zijn de volgende.

Funcctiegebieden in de stal

Door verschillende gebieden in de stal te creëren voor verschillende gedragingen, kunnen de omstandigheden voor die gedragingen optimaal gemaakt worden. Het biedt de dieren ook meer variatie en keuzevrijheid. Dit wordt ingevuld met criteria voor bijv. strooisel, verrijking, zitstokken, legnesten, lichtspectrum- en intensiteit, etc..

Uiteindelijk worden alle kippen gehouden in stallen met functiegebieden. Er wordt gestart met onderzoek naar hoe dit er precies uit zou moeten zien, waarna stapsgewijs het aantal stallen met functiegebieden toeneemt.

Lagere bezetting

Een lagere bezetting geeft de dieren meer ruimte voor natuurlijk gedrag, en verlaagt de kans op gezondheidsproblemen en verenpikken.

Uiteindelijk worden alle dieren gehouden op een lagere bezettingsgraad (met tussenstappen in de voorafgaande jaren). Deze bezetting is diercategorie-specifiek.

Robuustere rassen

Vleeskuikenrassen die trager groeien hebben een beter welzijn, ze hebben bijv. minder pootproblemen en zijn minder vaak ziek (minder antibioticagebruik). Ook hoeven de moederdieren van trager groeiende kuikens niet beperkt gevoerd te worden (chronische honger is een welzijnsprobleem bij ouderdieren van snelgroeiende vleeskuikens). Een lagere eiproduktie van leghennen kan gepaard gaan met een kleinere kans op botbreuken, minder angstigheid en minder verenpikken. Door robuustere rassen zoals dubbeldoelrassen te gebruiken, waarbij de produktie wat lager is, verbetert het welzijn.

Uiteindelijk zijn alle kippen van robuuste rassen (met tussenstappen in de voorafgaande jaren). Welke rassen dit zijn wordt vastgesteld door een onafhankelijke partij.

Overdekte en vrije uitloop

Een uitloop biedt meer ruimte, daglicht, frisse lucht, variatie en keuzevrijheid. Dit zijn allemaal aspecten die het welzijn van de kip verbeteren.

Uiteindelijk hebben alle dieren toegang tot een overdekte en vrije uitloop (met tussenstappen in de voorafgaande jaren). De vrije uitloop kan op andere manieren ingevuld worden dan de traditionele 4m² per kip, mits diergericht ontworpen.

Stoppen met lichamelijke ingrepen

Bij de ouderdieren van leghennen en vleeskuikens wordt nog een aantal lichamelijke ingrepen uitgevoerd (snavel- en teenbehandeling).

Uiteindelijk worden geen lichamelijke ingrepen meer uitgevoerd bij vleeskuikenouderdieren. Bij legouderdieren wordt gestart met kortlopend praktijkonderzoek onderzoek en wordt snavelbehandeling zo snel mogelijk uitgefaseerd.

Stoppen met kooisystemen

Kooisystemen (bijv. koloniekooien, verandasysteem, patiosysteem) kunnen niet voorzien in alle behoeften van kippen.

Kooisystemen worden zo snel mogelijk uitgefaseerd.